

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розкрито особливості естетичного виховання при вивченні іноземної мови.

Ключові слова: виховання, естетика, естетична культура.

В статье раскрыты особенности эстетического воспитания при изучении иностранного языка.

Ключевые слова: воспитание, эстетика, эстетическая культура.

In the clause are opened features of aesthetic upbringing in the case of learning foreign languages.

Key words: upbringing, aesthetic, aesthetic culture.

Характерною рисою сучасної шкільної освіти є спрямованість її змістовно-цільових аспектів у бік гуманізації, яка означає глибокі якісні перетворення в стратегії і тактиці навчання з урахуванням перш за все особистісного чинника. Основна увага зосереджена на створенні сприятливого середовища для кожної дитини, її вихованні як вільної, цілісної особистості, здатної до самостійного вибору цінностей, самовизначення в світі культури. В умовах, що склалися, актуальним стає формування у школяра естетичної культури, що забезпечує ціннісне відношення до навколишнього світу, емоційно-образне збагнення реальності, розвиток здатності сприймати красу у всьому її різноманітті і створювати прекрасне в навколишній дійсності. Естетична культура сприяє формуванню соціальної позиції, заснованої на гуманістичних цінностях, гармонізує емоційно-комунікативну сферу учня, оптимізує його поведінку. Сформованість естетичної культури підсилює особистісне відношення до вибору професії, приводить у відповідність власні потреби суспільним ідеалам, уявленням про цінності, активізує внутрішні ресурси, забезпечуючи таким чином самореалізацію особи. Все це ставить перед вчителем школи важливе завдання естетичного виховання учня. Цією проблемою займалися: Нинь Н. М., Костішина Т. Л., Мазур Т. Р., Падалко А. Г., Максименко Т. М.

Головна мета статті - з'ясувати можливості реалізації естетичного виховання під час вивчення іноземної мови. З цього випливають завдання:

- визначити психолого-педагогічні характеристики естетичного виховання;
- з'ясувати можливості іноземної мови у формуванні естетичних смаків учнів;
- проаналізувати шляхи реалізації естетичного виховання на уроках іноземної мови.

Естетичне виховання - це процес формування цілісного сприйняття правильного розуміння прекрасного у мистецтві та дійсності; здатність творчого самовиявлення притаманного людині. Однак ця здатність вимагає свідомого, цілеспрямованого, планомірного і систематичного розвитку. Основою, на якій здійснюється естетичне виховання є певний рівень художньо-естетичної культури особистості, її здатності до естетичного освоєння дійсності. Естетичне виховання школярів є багатограним процесом, основу якого складають такі напрями:

1. Життя і діяльність учня в сім'ї. Тут формуються основи естетичних смаків, почуттів, на що впливають організація побуту в оселі, одні взаємини в сім'ї, оцінювання старшими краси предметів, явищ, безпосередня участь в естетичній діяльності тощо.

2. Навчально-виховна діяльність загальноосвітніх закладів, яка передбачає захоплення учнів змістом навчальних дисциплін (мови, літератури, історії, предметів природничого циклу, музики, образотворчого мистецтва), позакласної виховної роботи. У школах створюють спеціалізовані гуманітарно-естетичні класи, що сприяє естетичному розвитку учнів.

3. Навчально-виховна робота позашкільних дитячих закладів (будинки і палаци дитячої та юнацької творчості, студії, дитячі музичні та художні школи тощо). Ця діяльність спрямована на задоволення інтересів, розвиток здібностей дітей, залучення їх до активної естетичної діяльності.

4. Вплив засобів масової інформації. Діяльність їх поєднує елементи багатьох видів мистецтва [4;234].

Враховуючи загально-педагогічну специфіку навчального процесу початкової школи, психофізіологічні вікові особливості учнів 6 - 10 років Мазур Тетяна Романівна пропонує як типову структуру уроку англійської мови

I. Підготовка до сприйняття іншомовного мовлення.

1. Організаційний момент. (Привітання. Уведення в іншомовну атмосферу).

2. Повідомлення мети та теми уроку.

3. Мовленнєва (фонетична) розминка.

II. Основна частина уроку.

1. Повторення матеріалу, введеного на попередніх уроках.

2. Контроль домашнього завдання.

3. Ознайомлення з новим матеріалом.

4. Тренування в мовленні.

5. Практика в мовленні.

6. Систематизація вивченого.

7. Контроль навичок та вмінь (поточний, тематичний, підсумковий).

III. Заключна частина уроку.

1. Пояснення домашнього завдання.

2. Підведення підсумків уроку. Мотивація оцінок.

Отже, знання вчителем вищезгаданих вимог та їх застосування сприятиме успішному навчанню англійської мови. Учитель повинен побудувати урок так, щоб про нього можна було сказати як написав відомий вчений-психолог Ш. Амонашвілі: «Урок, ти не думай, що існуєш від дзвінка до дзвінка... Ти, можливо, не закінчуєшся, тому що після дзвінка ми залишаємо тебе з бажанням ще швидше зустрітися. Ти відправляєш нас додому з неспокійними думками».

Викладання іноземної мови у старших класах дає більші можливості щодо реалізації естетичного виховання порівняно із середніми. Це зумовлено кількома причинами:

1. Учні володіють іноземною мовою на досить високому рівні, що дає можливість сприймати та створювати досить складні тексти. Це у свою чергу дає вчителю можливість ознайомити учнів із високохудожніми літературними творами країни, мова якої вивчається, чи пропонувати учням створити власний художній текст.

2. Учні мають певні сформовані навички естетичного сприйняття творів мистецтва та явищ культури, що дозволяє їм більш ефективно сприймати та аналізувати запропоновані вчителем об'єкти мистецтва та культури, вести дискусії.

3. Учні здатні сприймати мову як джерело естетичної насолоди, вони орієнтуються в стилях мовлення, у жанрах художніх літературних творів, розрізняють виражальні засоби літературної творчості.

4. Учні мають більш менш цілісне уявлення про культуру країни, мова якої вивчається, що дозволяє активний „діалог культур», у процесі якого йде порівняння, аналіз двох культур – рідної та іноземної.

Зрозуміло, що всі ці якості в учнів є сформованими за умови відповідної підготовки протягом навчання у 5-8 класах. Проте досить часто можна стикнутися з тим фактом, що учні старшої школи не вміють сприймати мистецтво.

Нині Наталія Миколаївна надає методичні поради до викладання іноземної мови в старших класах, які передбачають:

- урахування вікових особливостей учнів старших класів;
- звернення до морально-естетичної природи мистецтва у процесі передачі знань;
- увага до авторської позиції, яка виражена у творі мистецтва, протилежних точок зору, визначення власної позиції;
- оволодіння семантичною структурою різних видів мистецтва та засобами їх виразності;
- визначення художньо-педагогічного спілкування основним методом діяльності вчителя.

Формування естетичних якостей старшокласників слід здійснювати шляхом емоційно-естетичного впливу на них творів мистецтва, даний про-

цес передбачає роботу уяви, творчої активності сприйняття, в тому числі осмислення власного життєвого і творчого досвіду.

У сучасній педагогіці розроблені різні шляхи та засоби реалізації естетичного компоненту виховання на уроці та в позаурочній діяльності. Широкому розумінні естетичний вплив має вся діяльність вчителя, його спілкування з учнями. Проте особливе місце у вихованні естетичної особистості займає вплив мистецтва, яке втілює в собі естетичну категорію прекрасного. Тому естетичне виховання під час вивчення іноземної мови розглядається найчастіше як використання творів мистецтва та залучення учнів до творчості під час роботи над мовним та лінгвокультурним матеріалом.

Проблема розвитку пізнавальних інтересів цікавила вітчизняних педагогів, таких, як: А. Алексюка, О. Біляєва, Е. Голанд, Л. Гордон, О. Сидниця, В. Сухомлинський, В. Опшук, О. Савченко та інші. Актуальні проблеми полягає в тому, щоб через упровадження нестандартних форм навчання виховувати в учнів пізнавальний інтерес до вивчення іноземної мови. Проблемою нестандартних форм навчання займалися А. Бородай, Ю. Мальований, О. Дорошенко, С. Ніколаєва, О. Тернопольський, І. Плещинський та інші. А. Бородай підкреслює, що нестандартний урок – це імпровізоване навчальне заняття, що має нетрадиційну структуру. Назви уроків дають певне уявлення про цілі, завдання і методику проведення таких занять. Нестандартні уроки не передбачають прямої залежності від змісту методів і форм навчання. Частіше метод визначає зміст. Самостійний пошук випереджає навчання, самопізнання обдарованих дітей: творчий підхід талановитого вчителя, дозволяє вибірково ставитися до змісту, відкидати непотрібне, зайве, нецікаве [3;205].

Поширеними методиками, методами і прийомами на нестандартних уроках є ділові, рольові ігри, моделювання, імітація, імпровізація, де середовище впливає на учня і перебудовує навчально-виховний процес. Важливою умовою ефективності проведення нестандартних уроків з англійської мови є наявність позитивних емоцій. На цих уроках, як правило, незадовільні оцінки не ставлять і не принижують гідність учня. Вільна участь дітей пов'язана з пріоритетністю знання і з загальною думкою, яка складається на основі самовираження.

Вправа 1.3. Учитель: Ви – іноземні туристи, які хочуть відвідати театри і концертні зали України. Я ваш гід. Скажіть мені, чим ви цікавитесь, а я порекомендую вам, куди вам краще піти.

P1 (a foreign tourist): I'm interested in pop music.

T. (the guide): Then I advise you to go to the «Ukraine» Palace of Culture.

Вправа 3 – на самостійне вживання мовленнєвого зразка, репліка учня – ініціативна. Мета – навчити учнів самостійно вживати різні види діалогічної єдності. Основний режим роботи – «учень 1 – учень 2», тобто робота учнів у парах. Тут необхідно зробити два попередніх зауваження:

кожному з пари учнів потрібно давати можливість уживати як реактивну, так і обов'язково ініціативну репліку; 2) роботу а парах слід інтенсифікувати за рахунок одночасної роботи всіх учнів на місцях та в русі.

Важливе значення для розвитку естетичних уподобань учнів має також оформлення кабінету іноземної мови, адже естетика побуту, повсякденного життя є важливою складовою естетичного смаку особистості, що формується.

Висновок. Викладач завжди повинен працювати на випередження. Вже з першого заняття доцільно брати темп нормальної розмовної мови. Стовідсоткового розуміння не існує, навіть на рідній мові. Оволодіння іноземною мовою - це вміння схоплювати зміст нових слів, висловів (на професійному рівні - неологізмів, діалектизмів, жаргонізмів, професійних термінів) за рахунок розуміння контексту. Для спілкування досить 30 % розуміння.

Основа мови як засобу спілкування - діалог, ось чому комунікативні курси західних видавництв повинні займати керівну позицію при навчанні практики мови. [1;8]. Будь - яка мова складається з „ трьох китів »: фонетики, граматики та лексики. На кожному занятті необхідно давати як фонетичний, так і лексико - граматичний матеріал. Доцільно давати досить великий об'єм лексичних одиниць на кожному занятті. Нехай учням здається, що вони плутаються в мові, що все розуміють, але не можуть сказати. На початковому етапі навчання це нормально, хоча на кожному п'ятому занятті необхідно закріплення пройденого матеріалу в ситуативних бесідах, ділових іграх. Без сумніву, використання цих методів при навчанні іноземній мові вимагає від викладача артистичних здібностей, більших енергійних та моральних затрат, що нерозривно пов'язане з психологією, з поняттям емоційного комфорту та дискомфорту учнів. [2;16]. Не всі учні відразу зможуть прийняти активну участь у грі, не всі готові до публічного виступу і перевтіленню, але успіх при такому підході гарантований, і викладач відчуває віддачу від своєї роботи.

Література

1. Фридман Л. М., Волков К. Н. / Л. М. Фридман, К. Н. Волков Психологическая наука - учителю. - М.: Просвещение, 1985. - 224с.
2. Фінок В. В. / В. В. Фінок Як Вести урок іноземною мовою: Книга для вчителя - К.: Рад. Школа, 1980- 118с.
3. Сухомлинський В. О. / В. О. Сухомлинський Вибранні твори в 5 - ти т. Т.2. - Як виховати справжню людину // Сто порад учителів. - К.: Рад. школа, 1976. - 657с.
4. Неменский Б. М. / Б. М. Неменский Мудрость красоты: о проблемах эстетического воспитания // Книга учителя. - М.: Просвещение, 1981. - 275с.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2010 р.